

YEK'te Doğru Enerji Politikaları

Elk. Müh. M. Salih Ertan
salih.ertan@emo.org.tr

28 Eylül 2013 günü Ahmet Piriştina Kültür Merkezi'nde, Ege Çevre ve Kültür Platformu (EGEÇEP) ile Çevre için Hekimler Derneği tarafından "ENERJİ: Kimin İçin?" konu başlıklı bir panel düzenlendi. EMO İzmir Şubesi olarak, oturma başkanlığını üstlenmiş bulunduğumuz oturum, "Yenilenebilir Enerji Kaynakları Çözümü mü?" başlığı altında, iki değerli panelistin sunduğu görüşler çerçevesinde yürütüldü. Gün boyu yüz ellinin üzerinde izleyicinin katıldığı oturumlara bazı İzmir Milletvekilleri ile STK'ların yönetici ve temsilcilerinin katıldığı gözlemlendi. Dolayısıyla, bu panelin belirli bir etki alanı bulunduğundan sözedebiliriz.

Genel bir doğru olarak, bu tür panel ve konferansların düzenlenmesi kuşkusuz ki yararlıdır. Geniş katılımlı ve her türlü görüşün ortaya konarak, açıkça tartışılabilirdiği zeminlerin oluşturulması ve sürdürülmesi elbette ki savunulması gereken sivil toplum etkinlikleri arasındadır. Ancak, Enerji ve YEK ile ilişkili konular ele alınırken, akıl ve bilimin, bilimsel bilginin kılavuzluğu ana düstur olarak alınmalıdır.

Bu tür geniş katılımlı zeminlerde, tekil deneyimlerin/durumların yol açtığı olumsuz yerel etkileri genelleştirmek ve buradan da YEK aleyhine bir söylem üretmek şeklinde yanıtlara yer verildiği de zaman-zaman gözleniyor. İzmir Karaburun'da yaşanan rüzgâr çiftliği projesi bunun somut bir örneğidir. Bu projenin yöre halkının günlük hayatı üzerindeki olumsuz etkilerinden hareketle rüzgâr enerjisine toptan karşı çıkılması kuşkusuz ki doğru değildir. Salondaki bazı izleyiciler tarafından bu yönde görüşler öne sürülmüş ve YEK'in toptan mahkûm edilmesi anlamına gelecek sözler sarf edilmiştir.

Bilimsel ve somut verilere dayanan başka iddiaların dile getirildiği de dikkatlerden kaçmadı. Dünyada mevcut YEK'e yönelme eğilimlerinin sürmesi halinde, önümüzdeki on yıl içerisinde, günümüze kadar bu alanda yapılmış yatırımların on bin (!) katı yatırım yapılması gerektiği yönünde bir tespit de yapıldı. Başka örnekler de var, uzatmadan şu noktaya geliyoruz:

Bilimsel ve doğru verilere dayanan bu gibi tespitlerin, son çözümlemede, petrol, kömür ve nükleer lobilerinin değirmenine su taşıyacağı göz önünde tutulmalıdır. EMO olarak, önümüzde duran bir görev de, asılsız ve bilimsel gerçeklerden uzak iddiaları, aktif olarak katılacağımız panel ve söyleşi vs. gibi etkinliklerde teşhir etmek ve boş iddialara meydanı bırakmamaktır.

En genel çizgileriyle YEK'i, doğru bir enerji politikasında nereye yerleştirdiğimizi burada bir defa daha tekrarlamakta yarar var. YEK, mevcut enerji paradigmasına karşı geçerli bir seçenek olarak (aslında seçenek olmaktan öte, bir zorunluluk olarak nitelenmek yerinde olur) gündemdedir.

YEK, Küresel Isınma ve buna bağlı İklim Değişikliği olgusuna karşı etkin bir araç olarak, geleneksel fosil yakıtlarının olabildiğince yerini alacak güçlü bir alternatif olarak öne çıkıyor. Fosil yakıtlarının yerini alacak bir olanak sunması YEK'i önemli ve değerli kıyor.

YEK, kaynak çeşitliliği ve arz güvenliği anlamında, özellikle Türkiye gibi enerji ham maddesi bağımlılığı, AKP Hükümeti tarafından izlenen yanlış enerji politikaları nedeniyle her geçen gün artmış dışa bağımlılığı azaltabilmenin de bir aracı olarak görülmelidir.

Bu bağlamda, YEK'in rolü ve ge-

reğine kuşkuyla yaklaşımlar sergilemek geçersiz ve sakıncalıdır. YEK, dağıtık ve "akıllı" bir şebeke yapısına işaret ediyor. YEK sayesinde, 500-1000+ MW kapasiteli, merkezi ve fosil yakıtlarına dayalı geleneksel ve "hantal" bir şebeke yapısı yerine, enerjiyi tüketildiği yerde üreten, rüzgâr, güneş, hidrojen, biokütle, jeotermal gibi geniş bir yelpazede yer alan ve nispeten daha küçük kapasiteli tesislerden örülecek "akıllı" bir şebeke yapısı kurmak daha kolay olacaktır. Özetle:

Fosil yakıtlarına ya da buna seçenek olarak sunulan nükleer enerjiye dayalı köhne anlayışa dayalı enerji politikalarını sürdürmek bundan böyle olanaklı değildir.

Hal böyleyken, doğalgaz, petrol ve nükleer lobilerinin rolünü, halktan yana duruş sergileyen kişi ve kuruluşların üstlenmesi hiç arzu edilmeyen bir durumdur. YEK'in dünya enerji devleri için kazanç ve karlılıklarını arttırmak amacıyla piyasaya sürdükleri sömürü araçları olduğunu şeklindeki görüşlerin de bir yönü ve yararı bulunmuyor. Piyasa mekanizmalarının ve enerji sektörünün, bütün dünyada bir avuç şirketin denetimi altında olduğu zaten bilinen bir gerçek... YEK'e karşı çıkmak ise, bu egemen odakların konumunu geriletmek şöyle dursun, pekiştirmekten başka işleve sahip değildir.

EMO İzmir Şubesi olarak, 11 Ekim 2013 günü Bornova Belediyesi tarafından Ege Üniversitesi Güneş Enerjisi Enstitüsü konferans salonunda düzenlenen bir Konferansa da izleyici olarak katılmış bulunuyoruz.

ABD Büyükelçiliği'ne bağlı Ticaret Ataşeliğinin girişimiyle yapılan etkinlikte, ABD Enerji Bakanlığına bağlı MRIGlobal isimli resmi kuruluşun Bilim ve Teknoloji Bölümü Direktörü

Stanley Bull (Ph.D), mevcut Beyaz Saray yönetimince izlenen enerji politikalarını açıklayan bir konuşma yapmış bulunuyor. Bu etkinliğe katılanların, büyük oranda akademisyen ve belediye üst düzey görevlileri olduğu göze çarpmıştır. Sanayi ve iş çevrelerinden katılım bir hayli sınırlı kalmıştır.

Bu konferans, ABD Enerji Bakanlığı tarafından bu yıl içinde İzmir'de düzenlenen üçüncü etkinlik olarak dikkat çekmiştir. Önceki iki toplantı, ilkinde bizzat ABD Enerji Bakanlığı

Müsteşar Yardımcısı düzeyindeki temsil, diğerine ise Türk-Amerikan İş Adamları derneğinin organizasyona öncülük etmeleri yanıyla önemlidir. Söz konusu etkinlikler birer gün arayla Ankara ve İstanbul'da da düzenlenmiş bulunuyorlar. Atatürk Organize Sanayi Bölgesinde yürütülen ve büyük ölçüde tamamlanmış bulunan "Sıfıra Yakın Bölge" (Near-Zero Zone – Neredeyse Sıfır Baca Gazı Emisyonu – Nötr Sera Gazı emisyonu kastediliyor) projesinin bütçesi, kısmen ABD Enerji Bakanlığı tarafın-

dan karşılanmış bulunuyor.

Görünen odur ki, ABD, Türkiye enerji pazarını AB ve özellikle Almanya'ya kaptırmak niyetinde değildir. Bu tür etkinlikler, kuşkusuz ki, ABD'ye enerji alanında bir manevra alanı sağlamaya ve mevzi edinmeye yönelik girişimler olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, ham madde ve teknoloji bakımından dışa bağımlılığı azaltacak yöndeki stratejilerin oluşturulması ve hayata geçirilmesinin önemi ortadadır.

Gaziemir'de Yaşanan Çevre Felaketine Göstermelik Ceza

NKP

Kamuoyunun 2012 yılı aralık ayında bir gazete haberi ile öğrendiği **Gaziemir Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş tesis alanındaki nükleer atıkların depolanması** konusunda yaklaşık bir yıl geçmesine karşın tatmin edici bir açıklama kamuoyuyla paylaşılmamıştır. Bugün için atıkların radyasyon yaydığı ve toplumda infial yarattığı açıktır. Bugün ortaya çıkan tek sonuç söz konusu atıkların radyoaktif atıklar olduğu konusunun kesinleşmiş olmasıdır. Bu durumda halk sağlığı için tehdit oluşturan bu atıkların bulunduğu yerden alınması gerekmektedir. Buna karşın radyoaktif atıklar aynı yerde durmaktadır ve üzerine toprak örtülmesi gibi ucuz yöntemlerle göz önünden uzaklaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bölgede inceleme yapan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK), atıkların gömülü olduğu noktaların çevre sağlığı açısından riskli olduğunu ve arazinin dışında tehlike olmadığını savunmuş, Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar da gömülü atıkların üzerine 10 bin 200 ton toprak atıldığını açıklamıştı. Firma tarafından atık sahasının güvenliğini sağlamak amacıyla arazi telle çevrilmişti.

Ekim ayının son haftasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Emin Birpınar, Vali Yardımcısı Hüseyin Demirciler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Genel Müdür Yardımcısı Halit Yılmaz, İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürü Fethi Şahinoğlu, Gaziemir'deki arazide inceleme bulundular ve Müsteşar Yardımcısı tarafından bir açıklama yapıldı. **Arazide bulunan radyoaktif atıkların suya değil, daha çok toprağa bulaştığını dile getirilerek bölgelerin temizlenmesi gerektiği vurgulandı. Bölgedeki atıkların taşınırken bir süzgeçten geçeceği, Radyoaktivite olan maddelerin TAEK'e diğer tehlikeli atık adı altındakilerin de İZAYDAŞ'a gideceği bilgisi paylaşıldı. Özellikle fabrikaya 500 metre yakınlıkta bulunan evlerin yeraltı suyunu kullanmamaları istenirken bakanlığın elinde bulunan raporlara göre zehirli atıkların depolanmasından dolayı 5.7 milyon TL gibi rekor bir çevre cezası kesileceği** ifade edildi.

Devletin ilgili birimleri tarafından bölgenin taşıdığı risk bilinmesine karşın bugüne kadar ciddi anlamda bir çalışma yapılmamış, göstermelik adımlar atılmıştır. NKP İzmir Bileşen-

leri sonrasında görevini yerine getirmeyen kamu çalışanları hakkında çeşitli kereler suç duyurularında bulunarak bölgenin güvenli hale getirilmesi istemişti.

Her ne kadar Müsteşar yardımcısı ilgili firmanın ve varislerinin konu ile ilgili çözüm için girişimlerde bulunmamaları durumunda tapuya şerh koymaktan, bazı önlemler almaktan ve hatta gerekirse araziyi satın alıp vatandaşların sağlığı için arazinin temizlenmesinden söz etse de bunlar daha önce TAEK tarafından yapılan tapuya "satılamaz" şerhi konduğu bilgisiyle çelişmektedir. Bugün gelinen noktada Bakanlık bölgeyi "değerli bir arazi" olarak görmekte ve çözümünü bu değerli arazinin daha da değerlendirilmesine üzerine kurmaktadır.

Bölgenin kamu için taşıdığı tehlikenin farkına varılmasından itibaren bölgenin atıklardan arındırılması için daha geçerli bir çözüm bakanlıklar tarafından geliştirilememiş, tehlikenin kalmasına göz yumulmuştur.

Bu aşamada önemli olan tek şey, vatandaşların ve çevrenin nasıl korunacağı ve bunun için alınabilecek ivedi önlemlerin hayata geçirilmesidir.